

پاور درس پنجم

مشروطه در دوره محمد علی شاه

پایه یازدهم علوم تجربی و ریاضی

تاریخ معاصر ایران

تیمه و تدوین:

علی اکبر شهبادی - اشرف سرشادا استاد

گروه تاریخ متوسطه دو استان خراسان رضوی

مهرماه ۱۳۹۹

فهرست مطالب درس

هدف از دخالت روس و
انگلیس در نهضت مردم

متمم قانون اساسی

محمد علی شاه

به توپ بستن مجلس و
استبداد صغیر

اقدامات مجلس اول

قرارداد ۱۹۰۷

مقاومت مردم

محمد علی شاه

محمدعلی شاه

مرگ مظفردین شاه: پادشاهی محمدعلی شاه ← مخالف حکومت مشروطه

نشانه های مخالفت محمدعلی شاه با مشروطه

دعوت نکردن نمایندگان مجلس به جشن تاجگذاری

خودداری از امضای متمم قانون اساسی

انتخاب امین السلطان (مخالف مشروطه) به نخست وزیری

متمم قانون اساسی

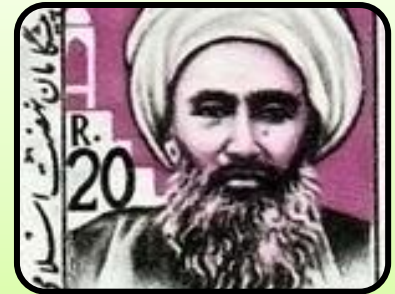
علت تدوین متمم:

رفع نواقص قانون اساسی نوشته شده در زمان مظفرالدین شاه
(مشخص نبودن حقوق و تکالیف دولت و ملت نسبت به هم)

نقش شیخ فضل ا... نوری در متمم قانون اساسی:

تصویب اصل دوم مبنی بر: نظارت ۵ مجتهد بر مصوبات مجلس تا
قوانین برخلاف اسلام نباشد.

محمد علی شاه با فشار مردم و علما مجبور به امضای متمم شد.

اختلافات پس از تدوین متمم قانون اساسی مشروطه

اختلافات درونی مشروطه خواهان

مخالفت محمدعلی شاه با نظام مشروطه

علل پریشانی کشور پس از تدوین متمم قانون اساسی

اعمال نفوذ غرب گرایان در نهضت مشروطه

انحراف مشروطه از اسلام و ملیت

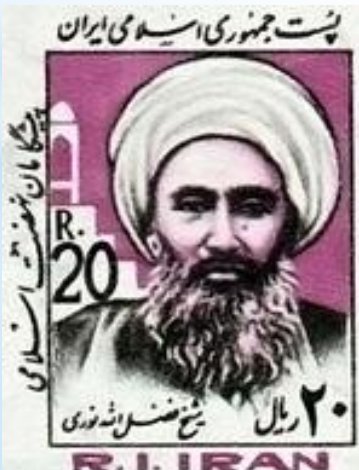
علل جدایی شیخ فضل الله نوری از صف مشروطه خواهان

نتیجه

شیخ فضل الله نوری خواستار مشروطه مشروعه شد.

غرب زدگی
جلال آل احمد

واکنش کشور های خارجی نسبت به مشروطه ایران

— ترس از نفوذ انگلستان در میان مشروطه خواهان

— کمک به محمدعلی شاه (طرفدار روس)

— ترس از گسترش افکار انقلابی از ایران به قفقاز روسیه

روسیه ← مخالف

— افزایش اعتبار خود در ایران

— به قدرت رساندن مهره های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس

— محافظت از مرزهای هندوستان

انگلیس ← موافق

قرارداد ۱۹۰۷

میان: روس و انگلیس (و با وساطت فرانسه)

علت: وحدت دو رقیب و رفع اختلافات، جهت جلوگیری از قدرت گرفتن آلمان

شمال: محل نفوذ روسیه
مرکز: بی طرف
جنوب: محل نفوذ انگلیس

تقسیم ایران به سه قسمت

نقشه تقسیم ایران بر اساس قرارداد ۱۹۰۷ م.

اقدامات مفید مجلس اول

رد قرارداد ۱۹۰۷

ممنوعیت گرفتن وام از خارج

تلاش برای تشکیل بانک ملی

اخراج نوز بلژیکی از ایران

حمایت روسیه از به توپ بستن مجلس

رضایت انگلیس با سکوتش

پیامد اقدامات مجلس اول

ضرر به منافع روسیه و انگلیس ← توافق برای سرکوبی مجلس

به توپ بستن مجلس و استبداد صغیر

بهانه: سوء قصد به جان محمد علی شاه (که آن را اقدام مشروطه خواهان دانست)

بعد از ترور امین السلطان توسط یکی از مشروطه خواهان

به توپ بستن مجلس

به دستور محمد علی شاه

به تشویق روسیه

با کمک لیاخوف روسی (فرمانده نیروی قزاق)

تبعید آیت ا... طباطبایی - بهبهانی

اعدام میرزا جهانگیر خان صوراسرافیل،
ملک المتکلمین و سید جمال واعظ

پناهندگی برخی نمایندگان تحت
تحقیب به سفارت انگلیس

دستگیری مشروطه خواهان

تعطیلی مجلس اول

آغاز دوره استبداد صغیر

پیامد به توپ بستن مجلس

مشروطه خواهان و مخالفان مشروطه

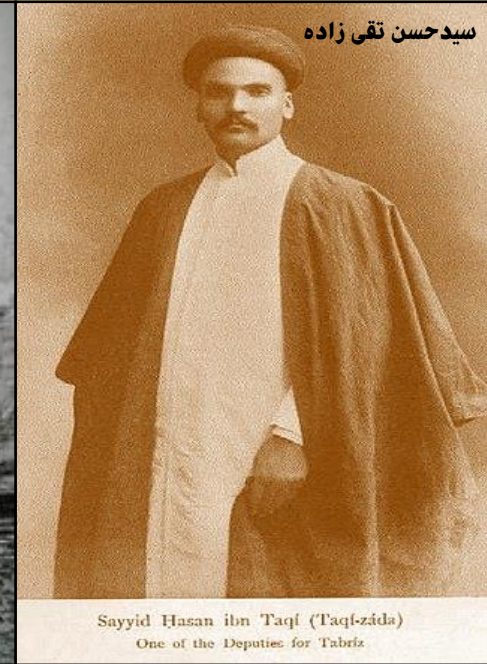
میرزا جهانگیر خان شیرازی (صوراسرافیل)

ملک المتکلمین

سید جمال‌الدین واعظ اصفهانی

سید حسن تقی زاده

Sayyid Hasan ibn Taqi (Taqi-zada)
One of the Deputies for Tabriz

میرزا علی اصغر خان امین السلطان

شیخ فضل الله نوری

لیاخوف روسی

محمد علی شاه

مقاومت مردم در برابر استبداد محمدعلی شاه

تبریز: مقاومت ستارخان - باقرخان

- مراجع تقلید حامی مشروطه ایران
- ۱- آیت ا... محمد کاظم خراسانی
  - ۲- آیت الله سید عبدالله مازندرانی
  - ۳- آیت الله حاج میرزا حسین خلیل تهرانی

فراگیر شدن قیام به شهرهای دیگر ← راهی شدن نیروهای مردمی هوادار مشروطه از

اصفهان، بختیاری و گیلان به طرف تهران ← **پناهندگی** محمدعلی شاه به سفارت روسیه

پایان حکومت استبدادی (استبداد صغیر)

باری اتاکی

ساختمان باغ سفارت روسیه در منطقه **زرگنده شمیران** در سده نوزدهم میلادی

مشروطه در دوره محمد علی شاه (شخصیت)

باقرخان سالار ملی

شماری از مشروطه خواهان دستگیر شده در باغ شاه با غلوزنجیر بر دستان و گردن ها

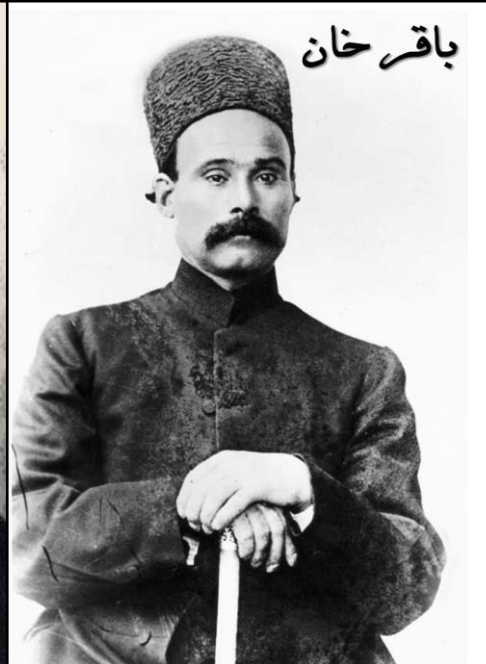
لیاخوف روسی

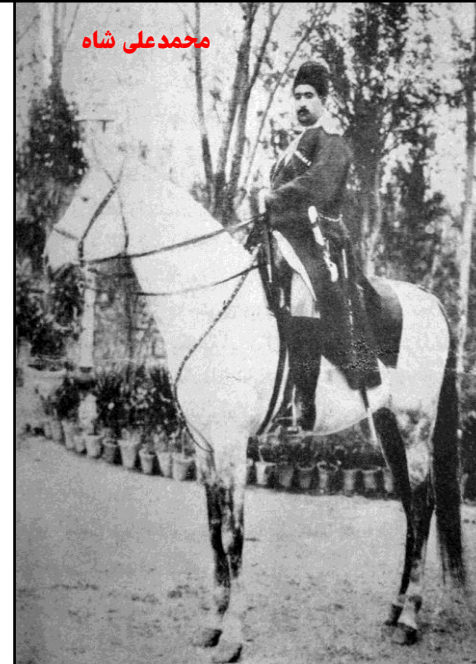
ستارخان سردار ملی

باقر خان

محمد علی شاه

منابعی برای مطالعه

اختناق ایران

تألیف: مسٹر مورگان شوستر امریکائی
ترجمه: ابوالحسن موسوی شوشتري

جامعه‌شناسی خودکامگی

تحليل جامعه‌شناختی ضحاک ماردوش

علی رضاقلی

مَکانات دولتِ مُدرن

در اندیشه متفکران عصر مشروطه

نویسنده: روح‌الله شاه‌محمدی
به کوشش دکتر نصرالله پورمحمدی املشی

عاشیانه محمدی قاجار

اقتباس و تدوین
سعید قانع

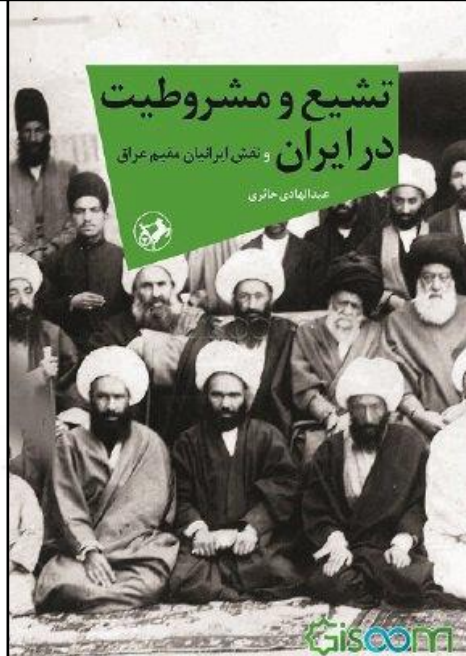

علماء و انقلاب مشروطیت ایران

لطف‌الله آجدانی

تشیع و مشروطیت در ایران و نقش ایرانیان مقیم عراق

عبدالهادی حائری

gisoom

اقتدارگرایی ایرانی در عهد قاجار

دکتر محمود سریع‌القلم
استاد دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ انقلاب مشروطیت ایران

دکتر مهدی ملک‌زاده

چراغ نورانی دانش و تجربہ، گرمابخش زندگے تان و موفقیت روزافزون قرین لحظہ ہاگے نابتن باد!

کر وہ تاریخ متوسطہ دو استان خراسان رضوی
مہر ماہ ۱۳۹۹

پیمان